

Asia: VN/14657/2025-STM-56

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1. Johdanto

Plan International Suomi ja Osaava nuori äiti -hanke kiittävät mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta (VN/14657/2025-STM-56).

Plan International Suomi on osa kansainvälistä lastenoikeusjärjestö Plan Internationalia, joka edistää YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen perustuen lasten oikeuksien toteutumista, hyvinvointia, koulutusta ja yhdenvertaisuutta. Suomessa Plan tukee erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia lapsia, nuoria ja perheitä sekä edistää lasten oikeuksien toteutumista yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

EU:n osarahoittamassa Osaava nuori äiti -hankkeessa työskentelemme nuorten maahan muuttaneiden äitien ja heidän lastensa parissa. Monilla heistä on samanaikaisia ja kuormittavia elämäntilanteita. Työssämme näemme läheltä, miten taloudellinen turvallisuus, palvelujen saavutettavuus ja vanhemman oma jaksaminen vaikuttavat sekä lapsen hyvinvointiin että vanhemman mahdollisuuksiin kiinnittyä suomalaiseen yhteiskuntaan. Nämä havainnot muodostavat lausuntomme perustan.

2. Yhteenveto kannasta

Plan International Suomi ja Osaava nuori äiti -hanke eivät puolla lakiesitystä. Katsomme, että esitys lisää perheköyhyyttä ja eriarvoisuutta, heikentää nuorten maahan muuttaneiden äitien asemaa, vaarantaa lapsen edun toteutumisen ja on vaikuttavuudeltaan epävarma suhteessa sille asetettuihin tavoitteisiin. Kolmen vuoden asumisaikavaatimus kotihoidon tuen saamiselle ei ole tarkoituksenmukainen eikä yhdenvertainen tapa edistää kotoutumista tai työmarkkinoille siirtymistä.

3. Esityksen vaikutukset perheiden toimeentuloon ja kotoutumiseen

Ehdotettu asumisaikavaatimus on kategorinen ja joustamaton keino, joka kohdentuu maahan muuttaneisiin perheisiin, erityisesti naisiin. Se ei tunnista perheiden erilaisia elämäntilanteita eikä niitä moninaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat kotoutumiseen.

Hankkeessamme kohtaamillamme nuorilla äideillä kotoutumista hidastavat usein samanaikaisesti puutteellinen kielitaito, mielenterveyskuormitus tai trauma, epävakaat koulutus- ja työllisyyspolut, heikot sosiaaliset verkostot sekä rajallinen ymmärrys palvelujärjestelmästä. Kohderyhmämme nuorille äideille ei ole realistista saavuttaa lakiesityksen edellyttämää yhdenjaksoista työelämäosallistumista edellä mainituista syistä.

Taloudellisen tuen poistaminen ei ratkaise näitä esteitä. Se voi sen sijaan lisätä taloudellista epävarmuutta ja johtaa vetäytymiseen palveluista, jolloin oletettu siirtymä varhaiskasvatukseen ja työmarkkinoille ei toteudu.

4. Lapsen oikeuksien näkökulma

Plan International Suomi toimii YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen periaatteiden pohjalta. Esitys kohdistuu suoraan alle 3-vuotiaisiin lapsiin, joiden kehityksessä vakaus, riittävä hoiva ja taloudellinen turvallisuus ovat erityisen tärkeitä. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukainen lapsen edun ensisijaisuus ei toteudu riittävästi esityksen vaikutusarvioissa.

Esitys olettaa, että varhaiskasvatus on perheille välittömästi saavutettavissa. Käytännössä nuorilla maahan muuttaneilla äideillä on usein puutteellista tietoa varhaiskasvatuksen sisällöistä, oikeuksista ja käytännöistä, eikä palvelujen saatavuus ole kaikilla alueilla yhdenvertainen. Taloudellisen tuen menettäminen tilanteessa, jossa varhaiskasvatukseen siirtyminen ei ole realistista, voi heikentää lapsen arkea ja turvallisuutta, eikä lakiesitys arvioi sitä riittävästi.

5. Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo

Esitys kohdistaa rajoituksen nimenomaan maahanmuuttajataustaisiin äiteihin, pienituloisiin perheisiin ja yksinhuoltajiin. Nämä ryhmät ovat jo lähtökohtaisesti heikommassa asemassa työmarkkinoilla ja palvelujen saavutettavuudessa.

Taloudellisen tuen leikkaaminen tässä ryhmässä voi lisätä lapsiperheköyhyyttä, syventää hyvinvointieroja ja kasvattaa riippuvuutta viimesijaisesta toimeentulotuesta ilman, että se parantaa työllistymisen edellytyksiä. Vaikutukset voivat olla yhdenvertaisuusperiaatteet ja sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta ongelmallisia.

6. Käyttäytymisvaikutusten epävarmuus

Esitys tukeutuu oletuksiin siitä, että vanhemmat siirtyisivät varhaiskasvatukseen ja työmarkkinoille taloudellisen tuen poistamisen seurauksena. Näiden käyttäytymisvaikutusten toteutuminen on epävarmaa, ja kansainväliset esimerkit viittaavat siihen, että vaikutukset eivät välttämättä ole yksiselitteisiä. Arvioiden mukaan osa perheistä ei siirtyisi varhaiskasvatukseen eikä työmarkkinoille, jolloin perheen tulotaso laskisi ilman kompensoivia vaikutuksia. Tällöin köyhyysriski ja sosiaalisen syrjäytymisen uhka kasvavat.

Yhteiskunnallisesti tarkoituksenmukaisempaa olisi poistaa kotoutumisen todellisia esteitä vahvistamalla matalan kynnyksen äiti–lapsi-kielikoulutuksia, tarjoamalla perhekohtaista palveluohjausta ja mentorointia, lisäämällä traumainformoituja mielenterveyspalveluja, sujuvoittamalla tutkintojen tunnustamista ja rakentamalla joustavia koulutuspolkuja, jotka voidaan yhdistää vanhemmuuteen ja pienten lasten hoitoon.

Samanaikaisesti varhaiskasvatuksen saavutettavuutta tulisi parantaa esimerkiksi selkeällä palveluohjauksella, kieli- ja kulttuurituella, osapäivä- ja joustavilla hoitomalleilla sekä alueellisen kapasiteetin vahvistamisella. Vasta näiden esteiden purkaminen mahdollistaa sen, että perheet voivat aidosti hyödyntää varhaiskasvatusta.

7. Johtopäätökset

Yhteenvedon katsomme, että esitys on vaikutuksiltaan epävarma ja riskialtis. Se ei turvaa riittävällä tavalla lapsen edun toteutumista, eikä siinä huomioida perheiden monimuotoisia tilanteita. Esitys lisää eriarvoisuutta ja lapsiperheköyhyyden riskiä sekä kohdistuu voimakkaasti niihin, joilla on jo valmiiksi heikoimmat mahdollisuudet osallistua yhteiskuntaan.

Suosittellemme, että lakiesityksestä luovutaan tai se valmistellaan uudelleen siten, että keskiöön asetetaan:

- lapsen etu
- perheiden yhdenvertainen kohtelu
- palvelujen saavutettavuus ja ymmärrettävyys
- kotoutumista aidosti tukevat, matalan kynnyksen ratkaisut

Plan International Suomi on valmis tuomaan lastenoikeusperustaisen asiantuntemuksensa jatkovalmistelun tueksi ja osallistumaan keskusteluun siitä, miten kotoutumista ja perheiden hyvinvointia voidaan vahvistaa kestävästi ja yhdenvertaisesti.

Wikberg Maria
Plan International Suomi